

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *A. L. Hedenstam*
 Härad: *Bräkne* Adress: *Karlshamn*
 Socken: *Öljehult* Berättat av: *Johanna Håkansson*
 Uppteckningsår: *1936* Född år *1873* i *Öljehult*

Uppteckningen rör	<i>Fölseväkten</i>	<i>sid 1</i>
	<i>Vitlökskumt</i>	<i>" "</i>
	<i>Gm gästar</i>	<i>" 2</i>
	<i>Glosson</i>	<i>" 3</i>
	<i>Skogssnuran</i>	<i>" 4.</i>
	<i>Mrn fästmannen</i>	<i>" 5.</i>
	<i>Ej ro i graven</i>	<i>" 6</i>
	<i>Kloka</i>	<i>" 7</i>
	<i>Tomten</i>	<i>" 8</i>
	<i>Skärvan</i>	<i>" 9</i>
	<i>Lyte</i>	<i>" 10-11.</i>
	<i>Maran</i>	<i>" 12.</i>
	<i>Ystebalas</i>	<i>" 13-15</i>

Skriv endast på denna sida!

*3 foton
15 sid.*

Blekinge
Bäckarna
Öjelsått
juni 20 1936

5296

Opt. H. H. H. H.

Bu Joh. Kålander

Född 1873

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pölsaväkten.

"Pölsaväkten" lades i "källan", och man läste en
bön däröver. Mor (= fru H.) säger, att man fittade
i pipan 3 gånger och ropade: "Håll hemma?"
*Skulle rätta korven, så att skummet ej sprack.

Vitlökskrunt.

Man skulle bära en vitlökskrunt om
halsen, d. v. s. en liten päse el. klut av linne el. annat
tyg med vitlök i, för att man ej skulle få skabb
och dylikt. Fru H. har haft en sådan hela sin
skoltid.

Om Gastar.Topp. Augusten och gästen.

August Karlsson i Stockholm, Belganet,
var ute och gick. Gasten kom då och hängde sig om
halsen på honom.

Gästen och hästarna.

Björger, en som "släddö" här, sa' att hästarna
blev sötta utan lass ibland. Då skulle man ta dem
i betslet runt vagnen, så gick det bort.

Man spollade genom betslet, innan man
satte det på hästen, för att hästen ej skulle råka
för något.

Glosön (gluffeson).

Julaftens natt var glosön (= gluffeson) ute och hade en kavel i munnen. Den, som skulle bli vis, skulle gå i 3 socknas julaftens natt och se tre kyrkor. Då kom gluffeson. Tog de då kaveln från den, visste de allt, vad som hände i socknen. Eljest fläkte son upp dem. Son såg ut som ett stort svin.

Skogssnuran.

Farmor Botil hade varit nere vid A-backen, där skogssnuran bodde. Hon träffade skogssnuran, som sa, att hon skulle vänta. Det var Vita Lisdan. Skogssnuran ville, att hon skulle komma och smaka hennes stinkakor. "Jag skiter i både dig och dina stinkakor," sa farmor. Då fick skogssnuran makt med henne, och de rök ihop, och hon ville dra farmor i än. Men farmor läste "Fader vår" och slapp ifrån det.

Skogssnuran har en hälsfot och en männischofot. Hon är ihålig i ryggen. Fick de se ryggen, hade hon ingen makt över dem.

Johan Karlsons Karl Emil ble förvillad av skogssnuran för lite sen. Men man kan skrämmande sjukt. Han hade väl "därut" på säckarna ett tag, som han skulle bära. Barnen hade hört så många spökhistorier hemma.

Allt se fästemannen.

Fickan satt uppe julanatt och väntade på fästemannen. Han kommer klockan tolv på natten. Hon skall då ha ett rattenglas och ett brännvinsglas bredvid sig. Han tar det ena glaset och dricker. Är den blivande nykterist, tar han rattenglasen, men blir han en fylle-hund, tar han brännvinsglaset.

En pige satte upp. Hennes husbonde klev upp och tog brännvinsglaset. Hon blev också gift med honom, när hans gumma dog.

När skulle skjutas in. Gammat sed.

Ljro i graven.

Om maken blev begravd på annat
ställe än maken, fick man ljro i huset.
Karl Kammberg (bitsmansnamn) grändes upp. Vill ligga
bredvid sin första hustru. Det är nu ungefär 20 år
sedan detta hände.

Åboka.

Håkan Perssons Elin^{*} i Ebbarmåla kunde
trolla allt smörst från bönderna.

Deras Lycke (= smör)
i mina bytte.

Så var hennes formel. På torsdags morgon bedro hon sina
konster.

En dräng, som tjänade i gården, där Elin
var fru, Johan, skulle gå ut på gården jul-
däns natt. Då såg kättingen i köket sprittande
makor och kastade mystan i alla räder. Detta
skulle vara förfrånging för hela året. Liksom mys-
tarna rullade tillbaka, skulle allt komma dit hem.
Drängen blev rädd och gick in igen.

* Kallades
"Fotalina".

131.
Bistons Ed.

5296

Öjehuset s:n
1936

Tomten (= dragdocka.) / 1873 i Öjehuset

Hade de inga polatis (i samma gård i Låbma-
mäla), satte de ett grötafat i källaren, och där
blev polatis. Likaså sattes ett grötafat på slimmst,
när de ej hade något tv. Tomten drog från
de andra julada's natt.

Myss. A. L. Olsson
Vadsåsa

1901. Johanna Olsson

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skärvan. (Skervan.)

Om barnen ble sjuka och ej kunde äta var det skervan (= engelska sjukan.)

Om barnet ej kunde gå, skulle modern gå med det till ett ställe, där en karl var död. Hon skulle ta barnet runt kistan, och då skulle lytet (= sjukdomen, skervan) gå bort.

Man skulle köra på morgonen "fiandes och fastandes" med barnet.

Lytte.

Om moren blir skrämd får de lyte, t. ex.
om något bär faller ner eller så. Slaget kan
de få, om modern ser något kreatur dö. Modern
skall själv bota lytet. Om barnen får se modern
död, kommer det igen. En Håkungsens farmor sa,
att hennes son Håkan ej fick öppna locket, sedan
hon blivit lagd i kistan, så att han fick se henne
död. Han var botad för lyte. En H. berättar:

"När jag gick med Uno, fick jag vinbär på
en flaska av kantor Liljestrands fru. Uno fick
sedan en fläck på ögonlocken. Jag fick rådet
att lugna av vinbären i mig och nå och lägga
på. Lytet gick bort för 1 enda gång. I nödfall
fick man göra det 3 gånger i mig och nå.

Jag gick och sydde i kljehult. En flicka
Nancy från Grärö kom dit för att prova. Hon

Slaget.

föll omkull och fick slaget. Farmor sa, att hon
fått det av lyte. Flickan föll ofta, en gång i kyrkan.
Prästen kom då med ett vattenglas. En gumma,
som satt och sor, tog glaset, så att prästen fick
gå efter ett till. Farmor botade flickan
med blod av en Suppakylling. Blodet rann
genom en vigselring ned i ett vattenglas. Vatt-
net dracks sedan av den sjuka. Denna skulle
sj få veta om det. Flickan blev botad.

Med lyte hjälper det alltid, om de
räka på det rätta.

En Karlsons i Gummagöls mälå
flicka hade lyte. Munnen blödde på henne, när
hon skrattade eller åt. Lytet hade hon fått genom
att modern ställt i tåldropp. Flickan blev botad
genom att modern hade henne att stå under tåld-
dropp.

Blodande
mun.

Plånjings
Bäddare, sk
Ojshult 6 m
sept. 1936

5296

Mynt. A. H. Hedenström
Ber. Johanna Håkansson
Född 1873 i Ojshult.

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Maran.

Maran är också ett lyte. De människor bli
maror, vars mor har gått, där en häst "summat sig".
(= vältrat sig.)

Karlarna bli marult, kvinnorna mara.
De få "fåra" och rider folk.

Att bota detta lyte gick så till: Man skulle
ta barnet genom himnan, när en mäss hade
fålat.

En man märkte, att hans hästar redor
ur maran. Han hängde upp en lue i stallet
över krubban. På morgonen låg han död i
spiltan. Han hade själv varit mara utan att
veta om det.

De skulle rida hästarna, så de ble svetta, när
maran red dem (= hästarna). Då släppte maran och "begar".

Färgel = maran.

Ystekalas.

Många här gå till en, som har ystekalas, och var och en har med sig 3-4 kannor mjölk i en spann. De går på förmiddagen vid 10-tiden. I kalasgården får de kaffe och kakor. Alla slog mjölken i en stor kätel, och denna sattes på spisen, så den blev ljummet. En 30 kannor rymde den. Sen slog man i löpet. Det får man reda på vid slakten. Man ger kalven mjölk att dricka. Sedan får han ligga lite, och sedan slaktes den. Sedan tog man reda på löpmagen och gjorde den ren. Man slog på gräddor och konjak. Skarpt. Hällde sedan tillbaka löpet i den, och slog gräddor i, så att löpskimmet blev fullt. Skulle sedan hänga ett helt år, ² så att löpen blev bra, till torering. ³ Gamla läringar hänger ut löpmagen över disken på en träpinne. En del valla (= vassla) rann där, så man fick ha ett fat under. Det torade sedan, blev

hårt och tjockt. Man slog på sprit, om det kom mal
i det. När det blev torrt, la man det i blöt på krället,
en bit alltefter mjölken, som skulle ystas.

När mjölken i grytan på spisen var varm,
silade man ner löps i kätten. Inga löpsmulor,
för då moglade osten. Man rörde omkring med en
lång visp i kätten, som stod på golvet bredvid spisen.
När det blivit ostsmus (vatten för sig och musen för sig),
så pashade man det i karet och krydde riktigt; ej
för hårt, då blev det torrt som smis. Man fick vänta
den, så att mönstret kom på andra sidan också.
Man fick slå på lite värmd vatten, så osten blev slät. Sedan
fick den stå i karet över natten. Sedan lades den på något
rent linne. Ställdes i fönster till torkning. Lades sedan på hyl-
la och lagrades.

Kryddvallen (= Finkvallen), som blev klar vid ystningen,
koktes gröt i. Kätten ställdes upp på spisen igen, och vallen kokades
upp till

Ljockvälle. Det skummades en stor pöte ovanpå och slags
upp i ett fat. Den användes till grötadoppa. Risgrynsgröt
på tallrik. Risgrynen kokta i välle till i stället för mjölk
till välle. Gröten blev färdig på eftermiddagen. Den skulle
kärningarna äta upp på ystkalaset, innan de gick hem.
Den tunna vällen användes till grisarna.

a

No 237) Från 1796.

b.

No 240)

c.

No 241)

Oskar från Gummagölsmåla forstuga.